

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-1-63 (Devralma)
Karar Sayısı : 07-59/687-242
Karar Tarihi : 11.7.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan)
Üyeler : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER: F.Yeşim AKCOLLU, Cengiz SOYSAL, Harun ULU,
M. Oğuzcan BÜLBÜL, Metin PEKTAŞ

**C. BİLDİRİMDE
BULUNAN**

: - Bosphorus Gaz Corporation A.Ş.
Park Plaza Eski Büyükdere Cad. No:22 Kat:12/28
34398 Maslak/Sarıyer İstanbul

20 **D. TARAFLAR** : - Bosphorus Gaz Corporation A.Ş.
Park Plaza Eski Büyükdere Cad. No:22 Kat:12/28
34398 Maslak /Sarıyer İstanbul

- Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ)
Bilkent Plaza A-2 Blok Bilkent/Ankara

E. DOSYA KONUSU: BOTAŞ ile Gazexport arasında 18.2.1998 tarihinde yapılmış olan Doğal Gaz Satım Sözleşmesi'nin üç lota karşılık gelen 750 milyon m³'lük kısmının Bosphorus Gaz Corporation A.Ş.'ye devrine izin verilmesi talebi.

30 **F. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 31.5.2007 tarih ve 3782 sayı ile intikal eden başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri çerçevesinde düzenlenen 29.6.2007 tarih, 2007-1-63/Öİ-07-FYA sayılı Devralma Ön İnceleme Raporu 6.7.2007 tarih, REK.0.05.00.00-120/128 sayılı Başkanlık Önergesi ile 07-59 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

40 **G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; işlemin, tarafların ilgili ürün pazarındaki toplam ciroları itibarıyla 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi bir devralma olduğu ve işlem sonucunda 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesinde belirtilen, bir hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi, böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunun doğmasının söz konusu olmadığı, dolayısıyla işleme 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi çerçevesinde izin verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Taraflar

H.1.1. Bosphorus Gaz Corporation A.Ş. (Bosphorus)

Bosphorus, Rusya ve diğer ülkelerden doğalgaz satın alınması, ithali, iletimi, dağıtımı, Türkiye içinde ve yurt dışında depolanması, pazarlanması, ticareti ve

50 ihracatı ile transit geçişler dahil doğalgaz nakliyesinin gerçekleştirilmesi, mevcut gaz hatlarından kiralama suretiyle gaz nakledilmesi, gazın işlenmesi suretiyle yan ürünler elde edilmesi, boru hatlarının, gaz işleme fabrikalarının, gaz yer altı depolarının gaz nakil sistemindeki diğer üniteler ve kombine çevrim santralleri ile sosyal amaçlı ünitelerinin inşaatı ve işletilmesi alanlarında faaliyet göstermek üzere kurulmuştur.

Yönetim Kurulu; Ali Haydar Şen, Valery Krasnov, Dietmar Axel Schulz-Oral, Metin Şen, Adnan Şen, Hakan Wolfgang Bergemann, Felix Erik Strehober, Alexander Chernous'tan oluşan Bosphorus'un ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 3: Bosphorus'un Ortaklık Yapısı

Hissedar	Pay (%)
Tur Enerji A.Ş.	59,99
ZMB GmbH	39,99
Diğer	<0,01
Toplam	100

60 Bosphorus hissedarlarından Tur Enerji A.Ş. doğalgaz alımı, satımı, ithalatı, ihracatı, dağıtım ve depolanması alanında faaliyet göstermek üzere kurulmuştur. Yönetim Kurulu, Valery Krasnov, Adnan Şen, Metin Şen ve Alexander Chernous'tan oluşan şirketin hissedarlık yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 4: Tur Enerji A.Ş.'nin Ortaklık Yapısı

Hissedar	Pay (%)
Ringas Management BV	50
Ali Haydar Şen	20
Adnan Şen	10
Metin Şen	10
Korkut Nedim Keçeli	10
Toplam	100

Tur Enerji hissedarlarından Ringas Management BV'nin doğalgaz sektöründe herhangi bir faaliyeti bulunmamakta; yatırım, finans, emlak ve telif hakları konularında faaliyet göstermektedir. Hisselerinin %100'ü Ringas Holding N.V.'ye ait olan bu teşebbüsün yönetim kurulu üyeleri PhastabeWEK. B.V. ve Fortis Intertrust (Hollanda) B.V.'dir.

70 ZMB GmbH ise Almanya merkezli olup; gaz ithalatı ve ihracatı, Almanya'da gaz satışı ile planlaması, gaz tesislerinin yapımı ve kullanımı alanında faaliyet göstermektedir. Şirketin %100 hissesi Gazprom Germania'ya aittir. Gazprom Germania'nın %100 hissesi OAO Gazprom Export şirketine, bu şirketin %100 hissesi de Rusya merkezli OOO Gazprom şirketine aittir. OOO Gazprom şirketinin %50,01 hisseleri Rusya Federasyonuna ait olup diğer hisseleri de halka açıktır. Bu hissedarlık zincirinden, Rus OOO Gazprom şirketinin Bosphorus'un kontrolü üzerinde dolaylı olarak etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Dosyadaki bilgiler çerçevesinde Bosphorus'un Tur Enerji A.Ş. ve Gazprom iştiraki olan ZMB GmbH arasında kurulmuş bir ortak girişim şirketi olduğu anlaşılmaktadır.

H.1.2. BOTAŞ

80 BOTAŞ, 15.8.1974 tarihinde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO)'na bağlı olarak Irak'tan Ceyhan'a ham petrol taşımak üzere kurulmuş; tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesi ile sınırlı bir İktisadi devlet teşekkülü'dür. 1987'den bu yana, BOTAŞ'ın ham petrol boru hattı faaliyeti, doğal gaz taşımacılığı ve ticareti faaliyetlerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. BOTAŞ, 397 sayılı ve 9.2.1990 tarihli Kanun Hükmünde Kararname ile doğal gaz ithalatı, iletimi (şehir dağıtımında), ticareti ve tarifelerinde tekel statüsü elde etmiştir.

1995'te şirket bağımsız şirket statüsünü kazanarak kamu iktisadi teşekkülü şeklinde yeniden yapılandırılmıştır.

4646 sayılı Kanun, 397 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyi yürürlükten kaldırmış ve dolayısıyla BOTAŞ'ın hukuki tekeli kaldırarak, doğal gaz piyasasına yeni şirketlerin girmesini ve rekabet ortamının yaratılmasını amaçlamaktadır.

90 H.1.3. Gazprom Export

Gazprom Export'un ana şirketi olan OAO Gazprom (Gazprom), gaz, petrokimyasallar, hidrokarbon gazları ve diğer gaz ve petrokimya endüstrisindeki ürünlerin ihracatı ve pazarlanması faaliyetlerini yürüten, Rusya menşeli bir şirkettir. Gazprom Rusya'daki doğalgaz rezervlerinin %60'ına sahip olup, doğal gaz üretiminin %85'ini gerçekleştirmektedir. Gazprom, eski SSCB ülkeleri dışında, Batı ve Orta Avrupa'da yer alan 22 ülkeye doğalgaz satmaktadır. Şirketin söz konusu ihracatı kontrolünde olan Gazprom Export tarafından gerçekleştirilmektedir. Gazprom Export doğalgaz satışının yanında ham petrol ve petrol ürünleri ihracatı da yapmaktadır. Gazprom Export, 2006 yılında 22 Avrupa ülkesine toplam 151,1 milyar metreküp doğalgaz satarak 37,2 milyar Amerikan Doları gelir elde etmiştir. 2006 yılında şirketin (eski SSCB dışında kalan 10 büyük müşterisine) tedarik ettiği doğalgaz miktarına ilişkin tabloya aşağıda yer verilmiştir.¹

100

Tablo 3: Gazprom Export'un İhracat Gerçekleştirdiği Ülkeler

Ülke	Miktar (milyar metreküp)
Almanya	37,9
İtalya	21,4
Türkiye	19,9
Fransa	10
Macaristan	7,7
Çek Cum.	7,4
Polonya	7,7
Avusturya	6,6
Slovakya	6,8
Romanya	5,1

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Dosyada yer alan bilgiler ışığında, Bosphorus tarafından BOTAŞ'ın ithalat sözleşmelerinin bir kısmının devralınması işleminin değerlendirilmesi açısından ilgili ürün pazarı "*doğal gaz toptan satışı pazarı*" olarak tanımlanmıştır.

110 H.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Toptan satış pazarına, ilgili mevzuatta getirilen herhangi bir coğrafi sınırlamanın bulunmadığı göz önüne alındığında, ilgili coğrafi pazarı "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*" olarak belirlenmiştir.

H.3. Değerlendirme

H.3.1. İşlemin Niteliği Bakımından Yapılan Değerlendirme

BOTAŞ'ın 18.2.1998 tarihinde Gazexport (yeni adıyla Gazprom Export) ile yapmış olduğu Doğal Gaz Satım Sözleşmesi'nin 3 lota karşılık gelen 750 milyon m³'lük kısmının Bosphorus tarafından devralınması işlemi neticesinde, daha önce söz konusu sözleşmede belirtilen miktar (8 milyar metreküp/yıl) münhasıran BOTAŞ'ın

¹ Söz konusu bilgiler Sergey Korovin'in 13.3.2007 tarihinde Flame'07 Konferansında (Amsterdam) yaptığı konuşmadan alınmıştır.

120 tasarrufunda iken, devralma işlemi sonrasında 3 lota karşılık gelen pazar payı ve cironun daha önce ilgili pazarda faaliyeti olmayan Bosphorus'a devredilmesi söz konusu olduğundan; söz konusu işlemin, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesine dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı Tebliğ 2. maddesi anlamında bir devralma işlemi olduğu görülmektedir.

H.3.2. Eşikler Açısından Yapılan Değerlendirme

130 1997/1 sayılı Tebliğ'in 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik 4. maddesinde "bir birleşme veya devralma sonucunda birleşmeyi veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin, ülkenin tamamında veya bir bölümünde ilgili ürün piyasasında, toplam pazar paylarının, piyasanın % 25'ini aşması halinde veya bu oranı aşmasa bile toplam cirolarının yirmibeş trilyon Türk Lirası'nı aşması halinde Rekabet Kurulu'ndan izin almaları zorunludur" ifadesi yer almaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, başvuru konusu işlemin, 2006 yılı verilerine göre, BOTAŞ tarafından Bosphorus'a devri söz konusu olan 3 lotun karşılık geldiği pazar payının %(.....) ve cironun da (.....) YTL olması nedeniyle, 1997/1 sayılı tebliğ kapsamında izne tabi bir işlem olduğu anlaşılmaktadır.

H.3.3. İşlemin 4054 Sayılı Kanun'un 7. Maddesi Açısından Değerlendirilmesi

Devir işleminin değerlendirileceği pazar Türkiye doğal gaz toptan satış pazarıdır. Bu kapsamda toptan satış pazarında faaliyette bulunan teşebbüsler, yaptıkları satışlar ve pazar payları aşağıdaki gibidir:

140 Tablo 11: 2006 Yılı İtibarıyla Doğal Gaz Satış Miktarları ve Pazar Payları

Firma	Satış Miktarı (m ³)	Pazar Payı (%)
BOTAŞ	(.....)	(.....)
TPAO	(.....)	(.....)
THRACE BASIN	(.....)	(.....)
AMITY OİL	(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)	100

Tablodan da görüldüğü üzere BOTAŞ'ın toptan satış pazarındaki payı %(.....)'dir. Gerçekleşecek devir işlemi sonucunda Bosphorus'un 3 lota tekabül eden 750 milyon m3 tutarındaki alım anlaşmasını üzerine alacağı, bu miktarın ise tüketim içindeki payının sadece %(.....) olduğu görülmektedir.

150 2007 yılı içerisinde Türkiye doğal gaz piyasasında yaşanan/yaşanacak gelişmeler (Azerbeycan gazının gelmeye başlaması, TPAO'nun Treador ve Stratic Energy ile oluşturduğu ortak girişim vasıtasıyla doğal gaz çıkarması, Shell Enerji A.Ş.'nin toptan satış faaliyetine başlaması, vb) sonucunda toptan satış pazarına yeni aktörler katılacaktır. Bu ve benzeri gelişmeler sonrasında Bosphorus'un devralacağı miktara ilişkin pazar payının %(.....)'nin de altına düşeceği öngörülmektedir.

Kaldı ki, buradaki asıl nokta, bu payın hakim durumdaki BOTAŞ'tan sektöre yeni giren bir teşebbüse devrediliyor olmasıdır. Nitekim, işlemin gerekçesini oluşturan 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun Geçici 2. maddesi de asıl itibarıyla sektörde BOTAŞ'ın sahip olduğu tekel konumunun bu devirler ile kaldırılması ve sektörde rekabetin sağlanması olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, her ne kadar belli faaliyetlerin devredilmesi ve bu devredilen kısmın eşikleri aşması nedeniyle söz konusu işlem Rekabet Kurulu iznine tabi olsa da, işlemin esası toptan satış pazarında yoğunlaşma yaratıcı değil aksine yoğunlaşmayı azaltıcı niteliktedir.

160 Doğalgaz toptan satışı pazarına ilişkin yatay seviyede yoğunlaşma anlamında yukarıdaki değerlendirmenin ardından ortaya çıkan soru, devralan taraf olan Bosphorus'un ortağı olan Gazprom'un Türkiye'nin en büyük gaz tedarikçisi

170 konumunda olmasının (aynı zamanda devre konu sözleşmenin de sağlayıcı olarak tarafı konumundadır), bildirim konu devir işleminin dikey anlamda nasıl bir sonuç doğuracağı hususudur. Dosyadaki bilgilere göre, 2006 yılı rakamlarına göre Bosphorus'ta -dolaylı yoldan- ortak kontrole sahip olan Gazprom'un Türkiye'ye ithal olarak giren doğal gazdaki payı %(...)'tür. Söz konusu gaz, BOTAŞ tarafından, Gazprom ve BOTAŞ arasında yapılmış olan çeşitli anlaşmalar yoluyla ithal edilmektedir. Bu durumda, dünya doğalgaz sektörünün dev kabul edilen Gazprom'un bu devir işlemiyle sadece Türkiye'ye gaz ihraç eden bir teşebbüs olmaktan çıkarak dikey bütünleşmeyi sağlayıp Türkiye doğalgaz toptan satış pazarına gireceği ve bunun üretici olarak halihazırdaki hakim durumunu güçlendireceği öne sürülebilir. Ancak halihazırda ne Gazprom'un ne de Bosphorus'u diğer kontrol eden teşebbüs olan Tur Enerji'nin Türkiye doğal gaz toptan satış piyasasında bir faaliyeti bulunmamaktadır. Buna ek olarak, devre konu olan kontrat miktarı toplam ülke tüketiminin %(...)'inden azını teşkil eden oldukça düşük bir miktardır. Dolayısıyla, pazara etkileri bakımından yeni bir hakim durum yaratılmasının ya da mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesinin söz konusu olmayacağı açıktır. Hiç şüphesiz, bundan sonraki aşamalarda Gazprom'un yapacağı devralmalar ya da diğer eylemler 4054 sayılı Kanun kapsamında ayrıca değerlendirilecektir. Ancak bu aşamada 180 bildirim konu devir işleminin Kanun'un 7. maddesi kapsamında, ilgili pazarda hakim durum yaratan veya hakim durumu güçlendiren ve bunun etkin rekabeti önemli ölçüde engelleyen bir nitelik arz etmediği kanaatine varılmıştır.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

Bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı "Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" kapsamında izne tabi olduğuna, ancak işlem sonucunda aynı Kanun maddesinde belirtilen nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece ilgili pazarda rekabetin 190 önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına, bu nedenle bildirim konu işleme izin verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.